

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingaprisur fyri peltireglur: 30 oyri, á forsiðuni,
20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fíest
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 9. apríl 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævvarnarstøðum
og skrivstovun. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

Ó RÆTTVÍSÍÐ í núverandi samfelagsskipan gevur seg ofta til sjóndar, og mong eru prógvini, ið bera vitnisburð um hitt stóra knógvandi órættvísi, ið fyrst og fremst rokkur teim, ið minnið eru ment av heimsins flogvarum.

Eitt greifligt talandi dømi er fyri skammari stund síðan borið fram í almennum bløðum aðrastaðni. Men ikki er at ivast í, at henda frásøgn og hesi víður-skifti eisini hava týðning at gerast kend her á landi.

Í einari lítari bygd í Danmark býr ein kvinna. Maðurin doyði fyri 3 árum síðani frá henni og 16 børnum, hitt yngsta av børnunum var bert 1/2-ára gamalt, men tey elstu 8 vóru konfirmeraði.

Maðurin hevði verið arbeiðsmaður og hevði í harðligum streivið haft yrki sitt, hvar ið ástóð og nakað var til vinnu. Tað gekkst ikki altíð væl at fáa nakað til at takast við, og mátti hann mangan leita langar leiðir fyri at skaffa fóði til tey nógvu í heimi sínum. Í stormi og regni ferðaðist hann burtur og aftur á «cyklu». Ikki bætti at vera kræsin, tí mangir vóru munnarnir, ið mettast skuldu.

Men so kom ólukkan. Eitt kvöldið, maðurin kom aftur av arbeiði, fólði hann seg illa og mátti til seingjar. Læknin beindi hann á sjúkrahúsið, og her vísti tað seg, at hann hevði ólekjula magasjúku. Tveir mánaðir seinri doyði hann.

Hin vónfulla og troystandi sál sakk nú í kav fyri hesum fátæka og nú hjálparleysa heimi. Eftir sat einkja við nógvum børnum heima, frá 1/2 ári og uppfeir.

Tey, ið konfirmerað vóru, høvdu lagt út heiman frá, og hitt elsta, ið nú var eftir av børnunum, var 12 ár. Hetta var ein genta.

Hvussu langt kundt peningurin, ið einkjastudningurin gav, rokka í hesum fori? Hvorki til heildar ella til helmingar av tí, ið krævdist fyri at halda lvinum uppi.

Konan royndi at fáa sær nakað til at takast við, har sum hon kundi fáa fætur á tí. Og ómenniskjansligt var baks hennar fyri at halda neyðuna frá durum. Hin elsta gentan, ið heima var, varð nú konfirmerað, og hon fekk pláss í einum finum húsi nærhendis. Um summarið fekk hon 15 kr. um mánaðin, men stríggði hevði hon tað. Upp

hvønn morgun klokkan 5 at mjolka kúnum og síðan strevast til seint á kvöldið. Men so kom veturin, og tá sogu tey finu seg ikki at hava ráð til at lata meiri enn 10 krónur um mánaðin. Og her noyðist hon, fyri at bjarga lívið fyri sær, móður og systkjum at selja sína ungdomsmegi og liva í heilt ússaligum korum.

Ja, hvussu syndarligt er hetta tó kortini. Sum samfelagið tó ger teim smáu órætt.

Á sama hátt eru mong heimini stódd her í Føroyum, har faðirin, forsyrgjarin, er fallin frá, hvørt tað nú var havið, ið tók hann, ella hann fell í björgunum. Heima situr einkja og faðirleys og noyðast at líða tær svárustu pínslur, neyð og trega. Og her senda menn bønabrev inn á ting, fyri at fáa minkað um tann neyðars studing, sum einkjuloðin heimilar einkjum og teirra neyðars verjuleysu børnum.

Jú, sannast má tað: órættvís er núgaldandi samfelagsskipan.

Hesa órættvísu samfelagsskipan eru enn í okkara døgum mangir, ið styðja. Ikki kann tað leggjast til grund, at tað er hugsannarloysi, tí til tess hevur

ov tíðum verið heitt á menn, ið eru styðjaðir av og styðja núgaldandi samfelagsskipan. Nei, tað er hitt samvitskuleysa, kalda hjartalagið yvir fyrri teimum treingjandi í okkara samfelag. Eitt »vertin á hvat annar fær,« er hitt skýmdarmerkið, ið tey fylkjast um, ið styðja núgaldandi samfelagsskipan.

Telegrafurin, hin tráðleysi, blóðini úr Danmark, ið komin eru til landið, siga frá, at ríkisráðið í Danmark frammanundan Mariumessu á sítt »Tekel« við eldstavum standa sær omanvert.

Tíðin er inni, tímin er komin, látið múgvan skúgvur stjórnað burtur, ið hevði sett sær fyrri at knógva og pína fátøk og verjuleys, gomul og arbeiðsleys. Og á Kristiansborg hava Føroyingar haft umboðsmann, ið sitið hevur saman við hesum hjartalaysu stjórnarráðslimum og hjálpt til at látið teir útint sítt ómenniskjansliga starv og lopið meira ólag í samfelagsskipanina, enn hon kendist undir einaveldinum.

Eisini vit Føroyingar eiga at kenna okkara skyldu og taka hitt føroyska beinið undan tí forbeinaða afturhaldsstýri, ið nú verður latið upp til dóm, bæði í Danmark og í Føroyum.

Statsbidrag til Opdyrkning.

Landbruksminister Madsen-Mygdal fremsætter í Folketinget Forslag om Udstykning i Sønderjylland nogle Dage forud for Katastrofen. Forslag om Statsbidrag til Opdyrkning paa Færøerne lader vente paa sig.

I de modtagne Aviser læses bl. a.:

»I Folketinget fremsatte Landbruksminister Madsen-Mygdal Lovforslaget om Foranstaltninger til Fremme af Udstykningen i Sønderjylland. Forslaget, der ganske hviler paa den af det sonderjydske Erhvervsudvalg afgivne Betænkning, gaar ud paa følgende:

Landbruksministeren bemyndes til i hvert af de to forstkommende Finansaar at Jordfondens Midler at anvende indtil 5 Mill. Kr. til nævnte Foranstaltninger i tyndt befolkede Egne indenfor de sonderjydske Landsdele.

1) Indkøb af Jordarealer, der skønnes at være velegnet til Udstykning og Oprettelse af nye Landbrug.

2) Udførelse af Grundforbedringsarbejder paa de indkøbte Arealer.

3) Anlæg af de for Udstykningen af de indkøbte Arealer nødvendige Veje.

Viser det sig ugørligt ved frivillig Overdragelse paa rimelige Vilkaar at erhverve de nødvendige Arealer til Anlæg af Veje, kan Landbruksministeren paalægge vedkommende kommunale Raad at tilvejebringe den

fornødne Vejforbindelse i Overensstemmelse med Reglerne i Lov af 1853 om Jords Afgivelse til offentlige Biveje. I saa Fald skal Jordfonden udrede Omkostningerne ved Vejens Anlæg, medens Kommunalraadet kan paalægge dem, til hvis Fordel Vejen udlægges, at udrede Omkostningerne ved Vedligeholdelsen.

Ved Forelæggelsen udtalte Ministeren, at Forslaget jo neppe kunde gennemføres i denne Samling, men han havde villet forelægge det nu, for at der kunde blive Tid til at drøfte det i Sommerens Lob. Naar Forslaget var vedtaget, var det Ministerens Hensigt at nedsætte et Udvalg af lokale Mænd til sammen med Ministeren at føre Loven ud i Livet paa bedst mulige Maade. Det var ikke Meningen at forcere en kunstig Udstykning frem, men at staa rustet til at imødekomme den naturlige Udvikling.

Det undgaas ikke, at man her gør Sammenligning med Hensyn til, hvad der i den sonderjydske Landsdel foreslaas for at skabe bedre Livsbetingelser for den derboende Befolkning, og

hvad der gøres paa Færøerne i samme Retning.

Uden her at gaa nærmere i Detalier med den færøske Udgave af »Lov om Oprettelse af mindre Jordbrug«, skal vi indskrænke os til at anføre, hvad der i Lagtingssamlingen 1927 blev foreslaaet for at fremhjælpe Opdyrkning og derved skabe bedre Existensmuligheder for Indbyggerne. Lovforslaget, der endnu i 1929 ikke er naaet Rigsdagen, hverken til Forelæggelse eller Behandling, blev paa Grund af Amtets og Landbrugs-konsulentens Erklæring tilbage-sendt Lagtinget i 1928. Efter at have foretaget nogle ubetydelige Ændringer i Forslagets Ordlyd, uden derved at ændre Hensigten med Lovforslaget, nemlig: *Direkte Statsbidrag til Opdyrkning*, har Lagtinget paany indsendt Sagen til Ministeriet.

Da sikkert en Del af Læserne ikke endnu har haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med nævnte Forslag, vil det uden Tvivl interessere at faa Forslagets oprindelige Ordlyd genopfrisket:

§ 1.

I Henhold til nærværende Lovs Bestemmelser yder Staten direkte Bidrag af indtil 30.000 Kr. aarlig til Opdyrkning, til Afgroftning og Planering af Indmark samt til Anlæg af Godningsopsamlingssteder.

§ 2.

Nærmere Regler for Ydelse af Statsbidragets Administration og dets Anvendelse udfærdiges af Landbruksministeriet, efter at Lagtingets Erklæring herom er indhentet.

§ 3.

Denne Lov, som træder i Kraft d. 1. April 1928, vil være at forelægge for Lagtinget til Gennemsyn i Samlingen 1930 og for Rigsdagen i Samlingen 1930—31.

I Reglerne, hvorefter Statsbidrag uddeles, har Lagtinget særligt pointeret, at de direkte Bidrag ydes til:

1) Opdyrkning (desuden Indhegning);

2) Afgroftning og Planering (herunder Rydning af Sten i Indmarken) og

3) til Opførelse af Godnings- og Opsamlingssteder (herunder Ajlbeholdere).

At et saadant Lovforslag har sine Mangler, er ganske naturligt, jævnført Lagtingets Sammensætning, men Begyndelsen til en Lovgivning paa dette Omraade vilde dog saaledes allerede være gjort, om det havde fundet Forstaaelse hos Regeringen, den Gang Lovforslaget fremsendes.

Efter at have behandlet denne Sag endnu en Gang i sidste

Lagtingssamling, og videre eks-pederet denne til Regeringen, har man ikke hørt et eneste Ord fra den.

Noget ublu Forlangende indeholder Forslaget ikke, det drejer sig kun om 30.000 Kr. aarlig, der uddeles i Portioner fra 100—1000 Kr., og ingen kan erholde Dykningsbidrag for de første 10 Dagsarbejder, som han udfører hvert Aar.

Vi skal ikke ved denne Lejlighed yderligere omtale Forslaget om direkte Statsbidrag til Opdyrkning — det kan der senere blive Anledning til — men vi har nævnt dette Forslag, hvis Skæbne gennem Regering og Rigsdag endnu er ukendt, samtidig som det erfarer at Landbruksminister Madsen-Mygdal har forelagt foran staaende Forslag til Opdyrkningen Fremme i Sønderjylland, thi ogsaa vi maa ruste os til at imødekomme den naturlige Udvikling. T.

Bernadotterne i Norge.

I Anledning af Kronprins Olavs Bryllup med den svenske Prinsesse Märthe skriver norsk »Arbejderbladet«:

General Bernadotte, Marskal af Frankrig, Fyrste af Pontecorvo, Kongesviger og Fædrelandsforraeder, Søn af Sagfører Bernadotte i Pau, kom til Sverrig som Kronprins og antog paa Turen over Øresund den Lutherske Religion.

Som svensk Kronprins førte han Vaaben mod Norge og blev som Følge deraf dette Riges Hersker, da den norske Konge døde.

Efter dette sad de svenske Konger i Norge. Ikke en eneste Gang var Bernadotterne norske. Ikke en eneste Gang benyttede de sin kongelige Indflydelse til Norges Gavn.

Men de gjorde meget til dette Riges Skade. De kunde, takket være deres Magt og Penge og takket være vore Landsmænds Skrøbelighed, lave et Parti i Norge, som gik mod deres Land, et Parti, som indtil det sidste ikke alene stod paa Sverrigs Side, men som ogsaa fornægtede — Norges Ret.

Det var Bernadotternes Rolle i norsk Historie at være svensk Magt paa Kristianias Slot. Det og intet andet. Ikke et Medlem af den Familie, som fra 1818 til 1905 stod i Spidsen for vort Land, har sagt et Ord eller gjort en Handling til Gavn eller Ære for det norske Folk eller den norske Stat.

De blaagule Farver sættes ind i vort Flag som en Haan, og de blev siddende i vort Borgerskabs Sind.

Saa blev vi da endelig fri for baade Sildesalaten og Bernadotterne. Og en Tid efter 7. Juni 1905 troede vi det gjaldt for bestandig, at Norge nu en Gang skulde klare sig uden Sildesalat og Bernadotter.

Ak ja, det var ikke blevet Vinter, for vi havde en ny Bernadottefamilie som Statens Øverste i dette Land. Han kom uden Sildesalat, men med Flag og Vimper. Stivere var Borgerskabet ikke.

Og saa nu. Igen fylder Bernadot-